

**UCHWAŁA NR XXXVIII/272/2013
RADY MIEJSKIEJ W BIAŁYM BORZE
z dnia 18 grudnia 2013 roku**

**w sprawie: przyjęcia programu na rzecz aktywizacji mieszkańców w gminie Biały Bór
na lata 2014-2020**

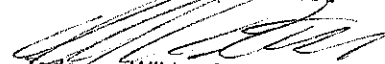
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2013.594 z późn. zm.), art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U.2009.84.712 z późn. zm.)

Rada Miejska w Białym Borze uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się program na rzecz aktywizacji mieszkańców w gminie Biały Bór na lata 2014-2020 zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Białego Boru.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

RADA MIEJSKA
w Białym Borze
woj. Zachodniopomorskie

PRZEWODNICZĄCY RADY

Radosław Wiktor Markiewicz

**PROGRAM NA RZECZ AKTYWIZACJI MIESZKAŃCÓW
W GMINIE BIAŁY BÓR**

NA LATA 2014-2020

BIAŁY BÓR, PAŹDZIERNIK 2013

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Diagnoza stanu obecnego
 - a) Sfera społeczna
 - b) Sfera rynku pracy
 - c) Sfera zdrowia
 - d) Sfera edukacji
 - e) Sfera kultury
 - f) Sfera aktywności obywatelskiej
 - g) Sfera środowiska
3. Analiza SWOT
4. Cele i działania w ramach sfer tematycznych
5. Źródła finansowania programu
6. Sposób wdrażania programu
7. Monitoring wdrażania programu

1. WSTĘP

Program na rzecz aktywizacji mieszkańców w gminie Biały Bór na lata 2014 – 2020 jest instrumentem służącym realizacji polityki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz polityki programowania rozwoju lokalnego Gminy. Obejmuje on analizę i diagnozę sytuacji obecnej, wyznacza najważniejsze sfery tematyczne oraz opis planowanych działań do realizacji w poszczególnych sferach.

Program ma charakter otwarty, a realizacja poszczególnych zadań będzie dostosowywana do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych, istniejących możliwości finansowych oraz potencjału i zamierzeń podmiotów realizujących jego zapisy.

Założeniem niniejszego opracowania jest pokazanie najważniejszych problemów społecznych istniejących w Gminie i przedstawienie sposobów ich rozwiązywania. Niniejszy dokument ma służyć jako podstawa do planowania konkretnych przedsięwzięć, a jego głównym celem jest zwiększenie efektywności rozwiązywania problemów społecznych w gminie Biały Bór w najbliższych latach.

Prace nad projektem programu trwały w okresie marzec – październik 2013 roku, a uczestniczyło w nim 12 osób, stanowiących zespół roboczy, utworzony w związku z uczestnictwem gminy Biały Bór w projekcie „Partycypacja – nowa jakość w demokracji lokalnej”, realizowanym przez Koszalińskie Centrum Wspierania Inicjatyw Społecznych.

Opracowany przez zespół roboczy projekt programu został poddany w terminie 30.10.2013 roku – 15.11.2013r. konsultacjom społecznym, przeprowadzonych w następujący sposób (na podstawie zapisów uchwały Rady Gminy nr XXXI/228/2013 z dnia 10 maja 2013r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Biały Bór):

- 1) bezpośrednie spotkanie z przedstawicielami grup społeczno-zawodowych tj. Rady Miejskiej, sołtysów (sesja w dniu 30.10.2013r.),
- 2) bezpośrednie spotkanie z mieszkańcami oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych (spotkanie konsultacyjne w dniu 31.10.2013r.),
- 3) zbieranie pisemnych opinii lub uwag zainteresowanych mieszkańców, grup społeczno-zawodowych oraz organizacji pozarządowych w okresie 30.01.2013r. – 15.11.2013r.

2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO

a) SFERA SPOŁECZNA

Liczba pacjentów korzystających z terapii odwykowej z terenu gminy Biały Bór – dane z Ośrodków Terapii Uzależnień i Współuzależnienia:

Kategoria	2010 rok		2011 rok		2012 rok	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
Uzależnieni zarejestrowani ogółem	6	1	8	0	22	8
Współuzależnienia zarejestrowani ogółem	3	3	1	1	4	4
Pacjenci do 18 r.ż.	-	-	-	-	-	-
Dorośle Dzieci Alkoholika (DDA)	-	-	-	-	-	-
Ofiary przemocy	-	-	-	-	-	-
Uzależnieni od nikotyny	-	-	-	-	-	-

Populacje uzależnień:

Typ populacji uzależnionej od alkoholu	2010 rok		2011 rok		2012 rok	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
do lat 18	-	-	-	-	-	-
w wieku 19-29 lat	-	-	1	-	8	4
w wieku 30-64 lat	6	1	7	-	12	3
65 lat i więcej	-	-	-	-	-	-
uzależnienie jednocześnie od alkoholu i środków psychoaktywnych	-	-	-	-	2	1

Liczba osób zobowiązanych do leczenia ambulatoryjnego:

Osób zobowiązanych do leczenia	2010 rok		2011 rok		2012 rok	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
	1	-	1	-	2	1

Interwencje policji w Gminie – dane z Komendy Powiatowej Policji w Szczecinku i posterunku policji w Białym Borze):

Lp.	Rodzaj interwencji	2010 rok	2011 rok	2012 rok
1.	Liczba osób ujawnionych nieletnich poniżej 18 roku życia pod wpływem alkoholu	0	17	21
2.	Liczba osób doprowadzonych w celu wytrzeźwień do izby wytrzeźwień (pomieszczeń dla osób zatrzymanych)	8	9	11
3.	Liczba zdarzeń drogowych, których sprawcy byli po przyjęciu alkoholu lub w	1	1	0

	stanie nietrzeźwym (np. wypadki ,kolizje itp.)			
4.	Liczba praw jazdy zatrzymanych za jazdę pod wpływem alkoholu	5	6	10
5.	Liczba wniosków skierowanych do Sądu o ukaranie za jazdę po spożyciu alkoholu	44	3/32	8/37
6.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych, w tym przeprowadzonych procedur „Niebieska Karta” – (dokument szczegółowo opisujący zdarzenie wystąpienia przemocy domowej)	5 w tym 4 niebieskie karty	6	8
7.	Liczba skierowanych wniosków o ukaranie do Sądu za wykroczenie zakłócenia porządku publicznego	19	3	3
8.	Liczba sporządzonych mandatów karnych dla osób spożywających alkohol w miejscach zabronionych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	16	22	30

DANE Z MIEJSKO-GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W BIAŁYM BORZE

Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość występowania:

Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy domowej			Częstotliwość								
			2010 rok			2011 rok			2012 rok		
			1 raz w roku	Od 2 do 5 razy w roku	6 razy i więcej	1 raz w roku	Od 2 do 5 razy w roku	6 razy i więcej	1 raz w roku	Od 2 do 5 razy w roku	6 razy i więcej
2010	2011	2012	7	11	7	7	10	5	7	11	6
25	23	25									

Liczba zgłoszeń w zakresie przemocy:

Instytucja/osoba	2010 rok	2011 rok	2012 rok
	Liczba zgłoszonych osób, dotkniętych przemocą	Liczba zgłoszonych osób, dotkniętych przemocą	Liczba zgłoszonych osób, dotkniętych przemocą
Samodzielne zgłoszenie przez osobę poszkodowaną	4	7	7
Policja	4	3	3
Kurator sądowy	-	-	-
Szkoła	7	8	9
Rodzina	4	3	3
Sąsiedzi	2	4	3
Informacja własna MOPS (wywiad środowiskowy)	4	5	6
Organizacja pozarządowa	-	-	-
Powiatowe centrum pomocy rodzinie	-	-	-

Inne/jakie?	-	-	-
-------------	---	---	---

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych będących podopiecznymi placówki MGOPS Biały Bór:

Liczba osób nadużywających napoje alkoholowe					
2010 rok		2011 rok		2012	
mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Brak danych.	Brak danych.	16	19	12	14
Liczba osób współuzależnionych					
Brak danych	Brak danych	16	19	12	14

Liczba rodzin, w których występuje problem nadużywania napojów alkoholowych:

Liczba rodzin, w których występuje problem nadużywania napojów alkoholowych		
2010 rok	2011 rok	2012 rok
Brak danych	25	26

DANE Z PUNKTU KONSULTACYJNEGO DS. UZALEŻNIEŃ OD ALKOHOLU I WSPÓLUZALEŻNIENIA W BIAŁYM BORZE

Rok	2010 rok		2011 rok		2012 rok	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe dobrowolne	6	0	12	3	1	1
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przymusowe	-	-	-	-	-	-
Liczba osób współuzależnionych	2	7	3	14	2	14
Liczba osób współuzależnionych objętych wsparciem przez specjalistów		5	2	10	2	13
Liczba osób współuzależnionych wymagających wsparcia przez specjalistów	2	2	1	4	1	-

Liczba wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Białym Borze:

2010 rok		2011rok		2012 rok	
ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
1	0	2	0	23	7

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Rozwój cywilizacji sprawił, że człowiek żyje o połowę dłużej, niż na początku XX wieku, a wszystkie wskaźniki dotyczące starzenia się społeczeństwa publikowane przez szereg instytucji zajmujących się statystyką na przykład: Eurostat, GUS wskazują, że tendencja taka utrzymać się będzie co najmniej kilka dziesięcioleci.

Zajmowanie się problemem osób starszych jest jak najbardziej zasadne, na tą zasadność wskazują wszystkie wskaźniki dotyczące starości. Owe publikowane wskaźniki ukazują, że wszystkie kraje Unii Europejskiej (w tym także Polska), stają przed faktem starzenia się populacji. W przeszłości długich lat dożywali fizycznie i umysłowo silniejsi, obecnie znacznie częściej dożywają Ci którzy dobrze troszczyli się o swoje zdrowie we wcześniejszych latach życia, oraz Ci którym pomogła medycyna.

Przyspieszone starzenie się społeczeństwa stawia przed organizatorami ochrony zdrowia, szkolnictwem i lekarzami wiele wyzwań w zakresie edukacji, prewencji i leczenia. Pogłębiający się proces starzenia demograficznego stanowi poważny problem dla polskiego sektora opieki zdrowotnej. Każdy człowiek przechodzi przez ten proces w sposób indywidualny. Eksperci w tej dziedzinie dokonali podziału wieku starszego na:

- 1) wiek podeszły, do którego zaliczają się osoby między 60-75 rokiem życia,
- 2) wiek starczy, gdzie kwalifikują się osoby między 75-90 rokiem życia,
- 3) wiek sędziwy do którego należą osoby powyżej 90 roku życia.

Według ONZ za umowny początek starości uznaje się 65 rok życia.

Demograficznie za stare uważa się te społeczeństwa, w których odsetek ludzi po 60. roku życia przekroczył 12%. Ten próg starości Polska osiągnęła już na początku lat sześćdziesiątych. Starzenie się populacji polskiej uwiadamia się udziałem osób w wieku emerytalnym. Wskaźnik ten dla kraju w 2004r. wynosił 15,3%. Osoby w wieku podeszłym nierzadko muszą borykać się z problemami wpływającymi na ich funkcjonowanie, samodzielność i samopielęgnowanie.

W związku z powyższym konieczne jest prowadzenie takiej polityki społecznej, która będzie propagowała wiedzę o współzależności stylu życia z jakością życia w okresie starczym, zarówno w wymiarze stanu zdrowia, sprawności fizycznej jak i bezpieczeństwa materialnego.

Statystyka mieszkańców gminy Biały Bór wg wieku i płci na dzień 23.10.2013r.:

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Udział %
0-2	64	81	145	8,04
3	25	22	47	
4-5	57	59	116	
6	24	32	56	
7	30	31	61	
8-12	140	127	267	12,01
13-15	71	76	147	
16-17	77	67	144	
18	42	35	77	
19-65	1893	-	1893	66,31
19-60	-	1612	1612	
Ponad 65	216	-	216	13,64

Ponad 60	-	505	505	
Ogółem:	2639	2647	5286	100

BEZDOMNOŚĆ

Od czasu transformacji ustrojowej na terenie gminy Biały Bór występuje zjawisko bezdomności. W latach 2010-2012 bezdomność nie ulega większym wahanom, co nie znaczy, że jej nie ma. W poszczególnych latach kształtuje się następująco (dane z MGOPS Biały Bór):

- w 2010 r. – 9 osób,
- w 2011 r. – 8 osób,
- w 2012 r. – 10 osób.

Na terenie gminy istnieje jedna placówka świadcząca pomoc osobom bezdomnym. Ośrodek ten prowadzony jest przez Stowarzyszenie PRO-BONO. W okresie jesienno-zimowym jest schronieniem dla ok. 50 osób bezdomnych z terenu całego kraju.

b) SFERA RYNKU PRACY

Bezrobocie w gminie Biały Bór jest bardzo trudnym i złożonym problemem, którego nie da się rozwiązać w krótkim okresie, a poprawa istniejącej sytuacji stanowi jeden z podstawowych problemów naszej gminy.

W okresie ostatnich 3 lat sytuacja na lokalnym rynku pracy przedstawia się następująco:

Rok	2010	2011	2012
I. Bezrobotni	591	582	552
w tym :			
- kobiety	304	303	283
- mężczyźni	287	279	269
Wskaźnik bezrobocia	17,58%	17,28%	16,41

2010 rok:

- 1) osoby długotrwale bezrobotne: 333 (kobiet 194),
- 2) osoby niepełnosprawne: 18 (kobiet 9).

2011 rok:

- 1) osoby długotrwale bezrobotne: 366 (kobiet 209),
- 2) osoby niepełnosprawne: 22 (kobiet 11).

Wśród bezrobotnych najwięcej osób legitymuje się wykształceniem gimnazjalnym i poniżej 33,3% ogółu bezrobotnych oraz zasadniczym zawodowym 28,3%.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych dominują ludzie w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowiący - 65,5 % ogółu bezrobotnych.

2012:

- 1) osoby długotrwale bezrobotne: 336 (kobiet 183),
- 2) osoby niepełnosprawne: 19 (kobiet 6).

Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Szczecinku wśród ogółu bezrobotnych najwięcej osób legitymuje się wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (33,3% ogółu bezrobotnych) oraz zasadniczym zawodowym (27,5%).

Pod względem stażu pracy ogółem największą grupę stanowią osoby ze stażem 1-5 lat (24,2%), następnie 10-20 lat (18,0%).

Bezrobotni zamieszkali na wsi stanowią 46,4% ogółu bezrobotnych, w tym ponad 54,4% to kobiety. Największą grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym tj. 42,7% ogółu zamieszkałych na wsi, następnie z zasadniczym zawodowym 29,1%, policealnym i średnim zawodowym 17,3%, ogólnokształcącym 7,1% oraz wyższym 3,8%.

Analiza populacji bezrobotnych pod kątem czasu pozostawania bez pracy wskazuje, że największą grupę stanowią długotrwale bezrobotni (powyżej 12 miesięcy). Stanowią oni aż 34,8 % ogólnej liczby osób zarejestrowanych w PUP Szczecinek.

W populacji bezrobotnych większość stanowią osoby posiadające zawód. Wśród 6834 bezrobotnych zarejestrowanych na koniec I półrocza 2013 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinku pozostawało: 5109 bezrobotnych posiadających zawód, tj. 74,76% oraz 1725 bezrobotnych bez zawodu, tj. 25,24% ogółu. Definiując bezrobotnych nie posiadających zawodu miano na uwadze przede wszystkim osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym oraz średnim ogólnokształcącym, które po ukończeniu szkoły nie nabyły odpowiednich kwalifikacji zawodowych, bądź nie przepracowały w danym zawodzie co najmniej 1 roku.

Długotrwały brak zatrudnienia wpływa na ogólne funkcjonowanie nie tylko poszczególnych osób, ale także i ich rodzin. Bezrobocie często stanowi źródło ubóstwa, nieporozumień, agresji oraz rodzi patologie – alkoholizm, narkomania, przestępczość itp.. Prowadzi do utrwalenia niepokojącego zjawiska, jakim jest izolacja, wykluczenie czy marginalizacja społeczna. Złą sytuację pogłębia fakt, że większość osób bezrobotnych posiada niskie wykształcenie, bądź ich kwalifikacje zawodowe uległy dezaktualizacji. Ludzie Ci mają problemy z poczuciem własnej wartości, charakteryzują się brakiem motywacji do wszelkich działań. Niepokojący jest fakt, że większość z tych osób, korzysta z pomocy społecznej od wielu lat, co świadczy o pewnym uzależnieniu oraz zrzucenia odpowiedzialności za swoje życie na innych ludzi i instytucje (postawa roszczeniowa). Wyżej przedstawione problemy wskazują na konieczność objęcia tejże grupy społecznej kompleksowym systemem wsparcia. Dlatego przewiduje się działania w sferze aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, społecznej i zdrowotnej.

c) SFERA ZDROWIA

Podstawową ochronę zdrowia mieszkańcom gminy zapewniają dwa niepubliczne podmioty: Pomorski Ośrodek Diagnostyki Medycznej „PODIMED” Szczecinek oraz „MEDEA” sp. z o.o. Biały Bór.

Placówka „MEDEA” ma poradnię lekarza rodzinnego oraz kontrakt na świadczenia pielęgniarstwa podstawowej opieki zdrowotnej. Dla Mam poradnia świadczy opiekę położnej POZ obejmujące zakres edukacji związanej z planowaniem rodziny, opieki w okresie okołociążowym i także opieki nad kobietą w każdym okresie życia. Umowa firmy w zakresie lekarza podstawowej opieki zdrowotnej obejmuje prowadzenie edukacji zdrowotnej

pacjenta, identyfikowanie zagrożeń dla pacjenta jak również kierowanie pacjentów do jednostek diagnostycznych. Do kompetencji pielęgniarki w przychodni należy promowanie zdrowia oraz profilaktyki chorób. Obejmuje to całonocną opiekę nad pacjentem. Obiekt posiada umowę na transport POZ. Ten rodzaj transportu przysługują pacjentom w przypadkach gdy jeżeli pojawia się uzasadniona potrzeba leczenia określonych schorzeń oraz by zachować ciągłości procesu leczenia.

Podimed sp. z o.o. na terenie gminy Biały Bór świadczy usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Ponadto mieszkańcy gminy Biały Bór korzystają z usług szpitali w Miastku, Szczecinku i Koszalinie.

SYTUACJA OSÓB CHORYCH PSYCHICZNIE

Wg danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego w Warszawie w Polsce corocznie ponad 15 milion osób trafia do szpitali psychiatrycznych. Ok. 1 milion osób zażywa codziennie tabletki przeciwdepresyjne. W latach 1990-2004 (czyli w ciągu 15 lat) liczba osób leczona na zaburzenia psychiczne wzrosła o 131%. W lecznictwie ambulatoryjnym jest obecnie ok. 500 os./100 tys. mieszkańców. U kobiet najczęściej rozpoznaje się zaburzenia nerwicowe i depresję; u mężczyzn – alkoholizm. Wg danych z 2010 r. ok. 10% z 9 milionów dzieci wymaga pomocy psychologa i psychologa.

Tak ogromny wzrost ilości zaburzeń psychicznych wynika głównie z warunków życia w naszym kraju. Szkodliwe dla rozwoju zdrowia psychicznego są głównie: bezrobocie, obawa przed biedą, kryzys rodzinny, łatwość dostępu do alkoholu i narkotyków. Z drugiej zaś strony pojawiło się nowe zagrożenie – praca ponad normę: od 10 do 14 godzin na dobę. Związane z tym zmęczenie i brak możliwości regeneracji organizmu zwiększa ponad 2,5 krotnie ryzyko wystąpienia depresji oraz zaburzeń funkcjonowania rodziny czy wręcz jej rozbitcia.

Ilość prywatnych przyjęć psychiatrycznych w przychodni MEDEA w Białym Borze – 8-14 miesięcznie. Są to osoby **NOWE** do diagnostyki i leczenia – odnosi się wyłącznie do pacjentów MEDEA czyli ok. połowy mieszkańców gminy, brak jest danych z NZOZ Podimed (drugiej placówki ochrony zdrowia funkcjonującej na terenie gminy Biały Bór). Zapotrzebowanie na porady psychiatryczne w przychodni MEDEA jest ok. 2-3 razy większe (brak możliwości uzyskania porady z przyczyn ekonomicznych). Ilość osób leczonych w poradniach psychiatrycznych w Szczecinku i Miastku trudna jest do określenia. Obecnie czas oczekiwania na wizytę psychiatryczną w ramach NFZ wynosi 3 miesiące.

Wiele osób ogranicza pojęcie choroby psychicznej do ostrych psychoz z urojeniami i omamami. Warto sobie jednak zdać sprawę z tego, że mówiąc o chorobach psychicznych mamy na myśli wiele zaburzeń do których należą między innymi nerwice, lęki, fobie, depresje, zaburzenia zachowania spowodowane zmianami organicznymi (np. dziwaczne zachowanie osób starszych spowodowane miażdżycą naczyń mózgu), autyzm, zaburzenia skupienia uwagi u dzieci, alkoholizm i inne uzależnienia, zaburzenia seksualne i wiele innych schorzeń.

ROZWÓJ REHABILITACJI

W gminie Biały Bór istnieje duża potrzeba realizacji zajęć rehabilitacyjnych, zwłaszcza

przeznaczonych dla osób w „złotym wieku”, które chcą długo cieszyć się dobrym zdrowiem. Zajęcia rehabilitacyjne powinny obejmować ćwiczenia, które:

- 1) poprawiają koordynację i równowagę,
- 2) kształtują prawidłową postawę
- 3) wzmacniają mięśnie,
- 4) zwiększają elastyczność ciała,
- 5) zmniejszają bóle kręgosłupa i stawów,
- 6) zbawiennie wpływają na układ krążeniowo – oddechowy,
- 7) elementy callaneticsu (wybiórcze modelowanie poszczególnych partii mięśniowych)
- 8) ćwiczenia prowadzone przy muzyce relaksującej.

W chwili obecnej dostępność do tego typu usług na terenie gminy jest ograniczona. Zgodnie z zapisami strategii rozwoju gminy konieczna jest realizacja zapisanych zadań, określających wykorzystanie obiektu Gminnej Przychodni Zdrowia dla lokalizacji usług związanych z rehabilitacją. Należy podjąć działania uzupełniające wobec rehabilitacji objętej finansowaniem z Narodowego Funduszu Zdrowia w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, tak by umożliwić podejmowanie działań rehabilitacyjnych w obszarze większym, niż w chwili obecnej.

W 2012 r., w ramach dodatkowego programu rozwoju rehabilitacji na terenie gminy Biały Bór, z usług rehabilitacyjnych finansowanych z budżetu gminy skorzystało ponad 630 osób.

d) SFERA EDUKACJI

Oświata

Na terenie gminy Biały Bór funkcjonują dwie szkoły podstawowe i dwie filie szkół podstawowych (I-VI) i dwa gimnazja (I-III). Ponadto na terenie miasta znajduje się Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół im. Oscara Langego zapewniające możliwość kształcenia się na poziomie średnim i uzyskania matury.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach średnich funkcjonujących na terenie gminy Biały Bór w 2010-2012, wg stanu na dzień 30 września:

Lp.	Szkoła Podstawowa (Nr 1 i Nr 2)	Gimnazjum (Nr 1 i Nr 2)	Szkoły średnie na terenie Gminy Biały Bór (I LO, ZS. im. O. Lange)
2010	308	240	411
2011	311	204	384
2012	302	199	321

Wydatki na oświatę w gminie Biały Bór w latach 2008-2012:

Jednostki	2008	2009	2010	2011	2012
Gimnazjum	1 842 021,60	2 206 437,70	2 547 047,82	2 539 303,02	2 634 575,29

Szkoły podstawowe	2 449 634,80	2 745 960,40	3 076 169,91	3 285 523,79	3 129 517,71
Przedszkola	211 995,61	272 680,02	321 425,18	343 077,13	383 704,31
Oddziały przedszkolne	188 038,13	243 116,71	239 076,97	271 348,38	349 054,28
Dowozenie uczniów	220 062,43	242 471,26	281 219,66	255 246,88	258 124,01
Administracja w szkołach	146 966,45	0,00	0,00	0,00	0,00
Stołówka szkolna	219 145,58	277 233,92	299 000,75	281 863,14	303 868,03
Dokształcanie nauczycieli	7 538,69	8 432,78	13 392,18	12 112,50	9 426,95
Pozostała działalność	33 670,60	40 357,60	56 256,00	53 480,60	47 496,70
Składki na ub. zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ub. zdr.	0,00	0,00	0,00	0,00	842,40
Świetlice szkolne	124 130,24	116 163,61	133 178,53	153 211,56	160 014,09
Stypendia	355 510,00	278 738,00	14 715,00	24 008,00	21 240,00
Sport	11 998,58	0,00	0,00	0,00	3 690,63
Razem wydatki gminy na oświatę	5 810 712,71	6 431 592,00	6 981 482,00	7 219 175,00	7 301 554,40

W przypadku szkolnictwa wyższego, młodzież wyjeżdża na wyższe uczelnie głównie do większych ośrodków akademickich, takich jak: Szczecin, Koszalin, Poznań, Gdańsk, Koszalin, Słupsk, Piła.

Stworzenie powszechnego dostępu do Internetu

Zapewnienie dostępu do Internetu jest koniecznym warunkiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Z wielu powodów nie wszyscy mieszkańcy gminy Biały Bór mają możliwość skorzystania z internetu u siebie w domu. Według danych GUS z roku 2007 r., w woj. zachodniopomorskim dostęp do Internetu miało 35,6 % gospodarstw domowych. Duża część dzieci i młodzież nie może korzystać z nowoczesnych metod nauczania oraz z zasobów

udostępnionych w internecie, przyczyną tego zjawiska jest wysoki koszt zakupu sprzętu komputerowego oraz opłacania abonamentu za korzystanie z internetu. Problemem mieszkańców gminy, zwłaszcza tych którzy ukończyli pięćdziesiąty rok życia, jest brak umiejętności posługiwania się komputerem, co powoduje iż nie mogą oni w pełni realizować swojej aktywności zawodowej. Skutkuje to niskim poziomem aktywności społeczności lokalnej w korzystaniu z e-usług, pogłębia się ich niekorzystna sytuacja osobista, maleje samodzielność, a rośnie uzależnienie od pomocy instytucjonalnej.

e) SFERA KULTURY

Placówki społeczno-kulturalne działające na terenie gminy Biały Bór: Białoborski Centrum Kultury i Rekreacji, biblioteka publiczna, liczne świetlice wiejskie oraz organizacje pozarządowe realizujące różnego rodzaju działania kulturalno-społeczne.

Działalność Białoborskiego Centrum Kultury i Rekreacji (BCKiR)

BCKiR swoją działalnością obejmuje teren gminy Biały Bór. Swoją siedzibę Centrum posiada w Białym Borze, gdzie znajduje się administracja, sale świetlicowe i sala widowiskowa oraz Ośrodek Wypoczynkowy „Na Plaży”.

Głównym celem i zadaniem ośrodka kultury jest rozpowszechnianie kultury w szerokim tego słowa znaczeniu. W ramach swoich możliwości i potrzeb zajmuje się organizacją imprez kulturalnych, udostępnia dzieciom i młodzieży świetlice. Ma to zapewnić wszystkim zainteresowanym możliwość spędzenia wolnych popołudni w miejscach, które mogą służyć zarówno w celach rozrywki jak również nauki.

Poza tym, w Centrum znajduje się Punkt Informacji Turystycznej oraz kawiarenka z dostępem do Internetu czynna przez 5 dni w tygodniu. BCKiR jest również współorganizatorem licznych uroczystości przygotowywanych przez szkoły, parafie oraz inne organizacje działające na terenie gminy.

Oferta zajęć pozalekcyjnych oraz klubów zainteresowań organizowanych na terenie Gminy Biały Bór jest ograniczona głównie dwoma czynnikami: budżetem i niemożnością zbudowania grup zainteresowań.

Białoborskie Centrum Kultury i Rekreacji jest zobligowane, swoim statutem, do prowadzenia działań będących odzwierciedleniem zapotrzebowania społecznego w konkretnych sektorach kulturalnych.

Duża rozpiętość zapotrzebowań na działania o podłożu kulturalnym niejednokrotnie uniemożliwia przygotowanie szerszej oferty programowej. Jednocześnie brak informacji od grup „samoorganizujących się” oraz innych podmiotów skupiających członków białoborskiej społeczności utrudnia przygotowanie najbardziej dopasowanego programu zajęć.

Dane liczbowe:

Liczba organizowanych i współorganizowanych imprez o charakterze kulturalnym przez BCKiR na terenie gminy:

2009	2010	2011	2012
27	26	28	49

Liczba uczestników warsztatów organizowanych w BCKiR:

Rok	2009	2010	2011	2012
Gitara	5 os.	11 os.	16 os.	18 os.
Keyboard	X	9 os.	16 os.	16 os.
Śpiew	6 os.	8 os.	8 os.	10 os.
Kabaret	14 os.	8 os.	12 os.	10 os.
Modelarstwo	9 os.	5 os.	X	X
Klub seniora	14 os.	30 os.	X	X
Rękodzieło	6 os.	8 os.	5 os.	X
Chór	15 os.	15 os.	15 os.	15 os.
Klub fantastyki	5 os.	12 os.	X	X
Razem	74 os.	106 os.	72 os.	69 os.

Wykaz świetlic wiejskich funkcjonujących na terenie gminy Biały Bór:

Lp.	Placówka
1	Świetlica wiejska w Grabowie
2	Świetlica wiejska w Brzeźnicy
3	Świetlica wiejska w Trzebielu
4	Świetlica wiejska w Kalisce
5	Świetlica wiejska w Kołtkach
6	Świetlica wiejska w Białym Dworze
7	Świetlica wiejska w Sępólnie Małym
8	Świetlica wiejska w Sępólnie Wielkim
9	Świetlica wiejska w Biskupicach
10	Świetlica wiejska w Przybrdzie
11	Świetlica wiejska/remiza OSP w Drzonowie
12	Świetlica wiejska w Bielice
13	Świetlica wiejska w Dyminku
14	Świetlica wiejska w Białej
15	Świetlica wiejska w Stepieniu
16	Świetlica wiejska w Świerszczewie

Oprócz bieżących zajęć świetlicowych cyklicznie opiekuńki świetlic organizują Gminne i Powiatowe Przeglądy Amatorskich Teatrów Profilaktycznych – Bądźmy razem oraz Konkurs Recytatorski „Poezja bez z granic”

Gmina Biały Bór posiada również bogaty, amatorski ruch artystyczny:

- 1) Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego „WITROHON” (działający przy I LO im. T.Szewczenki w Białym Borze),
- 2) Chór „DZEREŁO” (Zespół Szkół nr 2),
- 3) Koło Żywego Słowa „KALINOWY MOST” (Zespół Szkół nr 2),
- 4) Chóry parafii Rzymskokatolickiej (w Białym Borze, Kołtkach, Sępólnie Wielkim),
- 5) Chór parafii Greckokatolickiej,
- 6) Koło recytatorsko-muzyczne przy Zespole Szkół nr 1 w Białym Borze,

- 7) Koło recytatorsko-muzyczne przy Zespole Szkół nr 1 w Białym Borze filia Szkoły Podstawowej w Drzonowie,
- 8) Koło recytatorsko muzyczne przy Zespole Szkół nr 1 w Białym Borze filia Szkoły Podstawowej w Sępólnie Wielkim,

f) SFERA AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Na terenie gminy Biały Bór funkcjonuje aktywnie 27 organizacji pozarządowych m.in. w formie klubów sportowych, stowarzyszeń i związków:

- 1) Białoborskie Stowarzyszenie Sołtysów.
- 2) Białoborska Grupa AA.
- 3) Centrum Szkolenia Jeździeckiego COVAL Biały Bór
- 4) Fundacja „Promyk”
- 5) Jeździecki Klub Sportowy „Karolewko”
- 6) Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży (KSM) / Oddział Biały Bór
- 7) Klub Jeździecki „Gryf” Biały Bór.
- 8) Klub Sportowy „Husaria” Przybrda.
- 9) Ludowy Klub Kajakowy „Hubertus” w Białym Borze.
- 10) Ludowy Zespół Sportowy „Lider”.
- 11) Ludowy Zespół Sportowy „Polonia”.
- 12) Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Koszałek”.
- 13) Międzynarodowe Stowarzyszenie Przyjaciół Białego Boru.
- 14) Niezależne Towarzystwo Wędkarskie w Białym Borze.
- 15) Stowarzyszenie Honorowych Dawców Krwi „Dar Życia”.
- 16) Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Piłkarski „Hubertus”.
- 17) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków / Koło w Białym Borze .
- 18) Stowarzyszenie "Otwarte Drzwi”.
- 19) Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły „Oskar”.
- 20) Stowarzyszenie Sportowe „Samuraj”.
- 21) Szkolny Związek Sportowy.
- 22) Uczniowski Klub Sportowy „Koliber”.
- 23) Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie w Polsce.
- 24) Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Koła w Białym Borze.
- 25) Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Koła w Bielicy.
- 26) Parafia Rzymskokatolicka p.w. NMP Królowej Polski w Białym Borze.
- 27) Parafia Greckokatolicka p.w. NPB w Białym Borze.

Na wsparcie finansowe zadań ujętych w gminnym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2010-2013 gmina Biały Bór wydatkowała następujące środki finansowe:

Rok	Ochrona zdrowia	Kultura i ochrona dziedzictwa	Kultura fizyczna i sport	Oświata i wychowanie/transport i	Ochrona i konserwacja zabytków	Razem

		narodowego		łącznie		
2012	12 500,00	36 000,00	209 000,00	3 200,00	-	260.700,00
2011	11 550,00	23 499,51	256 999,03	25 000,00	15 725,00	332.773,54
2010	11 750,48	22 030,00	226 944,82	-		260.724,82

Poziom aktywności obywatelskiej w gminie Białe Bórze na przykładzie frekwencji wyborczej:

Wybory do Parlamentu Europejskiego – 2009r.

Liczba uprawnionych do głosowania – 4.217 osób

Frekwencja - 14,04%

Wybory prezydenta RP – 2010r.

Liczba uprawnionych do głosowania – 4.324 osób

Frekwencja - 41,24%

Wybory samorządowe – 2010r.

Liczba uprawnionych do głosowania – 4.268 osób

Frekwencja - 54,97%

Wybory do sejmiku RP i senatu RP – 2011r.

Liczba uprawnionych do głosowania – 4.205 osób

Frekwencja - 35,51%

Uzupełniające wybory samorządowe (przedterminowe wybory Burmistrza) – 2013r.

Liczba uprawnionych do głosowania – 4.272 osób

Frekwencja - 41,29%

g) SFERA ŚRODOWISKA

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem wszystkich obywateli oraz władz publicznych, które powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne oraz nieograniczony dostęp do zasobów naturalnych zarówno współczesnemu jak i przyszłemu pokoleniu. Prowadzone działania mające na celu chronić środowisko przyrodnicze gminy polegają głównie na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i właściwym gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu powstawaniu zanieczyszczeń,

- utrzymywaniu i przywracaniu elementów środowiska przyrodniczego do stanu właściwego.

Polityka proekologiczna prowadzona przez władze gminy Biały Bór w pełni wyraża się poprzez ideę ekorozwoju, widoczną w planowaniu i realizacji zadań strategicznych.

Gmina Biały Bór ma charakter rolniczy, w której dominuje produkcja roślinna i zlokalizowanych jest wiele gospodarstw ekologicznych.

FORMY OCHRONY PRZYRODY.

Na podstawie Ustawy o ochronie przyrody formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę ochronną mogą mieć również pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie Gminy Biały Bór zlokalizowanych jest wiele form ochrony przyrody i krajobrazu.

Rezerваты przyrody:

Rezerwat przyrody „Jezioro Hławatka”,

Rezerwat przyrody „Jezioro Głębokie”

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu „Okolice Żydowa-Biały Bór”,

Obszar Chronionego Krajobrazu „Jeziora Szczecineckie”,

Obszar Chronionego Krajobrazu „Las Drzonowski”

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Biały Bór istnieje wiele unikalnych tworów przyrody ożywionej, a cztery z nich objęte są ochroną. Aktualny wykaz pomników przyrody Gminy Biały Bór przedstawia tabela poniżej.

Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie Gminy Biały Bór

Położenie	Opis obiektu		
	Rodzaj i wiek	Obwód [cm]	Wysokość [m]
m. Biata – cmentarz ewangelicki	Grupa drzew: 19 klonów zwyczajnych (<i>Acer platanoides</i>)	110-280	15-28
Nadleśnictwo Miastko, obręb Biały Bór, Oddz. 96h Leśn. Kaliska	Głaz narzutowy	10,2 [m]	1,5

Nadleśnictwo Miastko, obręb Biały Bór, Oddz. 159a Leśn. Kaliska	Głaz narzutowy	10,8 [m]	1,1
--	----------------	----------	-----

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy istnieje 12 użytków ekologicznych powołanych uchwałami: Rady Gminy Biały Bór nr CV/137/2000 z 26.01.2000. Aktualny wykaz użytków ekologicznych zlokalizowanych w granicach Gminy Biały Bór prezentuje tabela poniżej.

Użytki ekologiczne na terenie Gminy Biały Bór

Gmina/ obręb ewidencyjny	Nadleśnictwo/ obręb leśny	Rodzaj gruntów	Powierzchnia ha	Podstawa prawna
Biskupice	Nadl. Miastko – obręb Biały Bór – oddz.181k, 290c(część),f, 237b,	b.d.	1,71	Uchwała nr XV/137/2000 RM w Białym Borze z 26.01.2000r.
Kaliska	Oddz. 3m,17b(część),n, 83d,96i,	b.d.	3,83	
Biała	Oddz. 307i(część)	b.d.	1,76	
Grabowo	Oddz. 42f(część)	b.d.	2,14	
Biały Bór	Oddz. 263f(część)	b.d.	0,73	

Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje także obszary zlokalizowane na terenie Gminy Biały Bór. Zgodnie z danymi Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w granicach gminy ustanowiono trzy obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej, tj.

- obszar specjalnej ochrony siedlisk „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” (kod: PLH320001),
- obszar specjalnej ochrony siedlisk „Jeziora Bobięcińskie” (kod: PLH320040),
- obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Drawska” (kod: PLB 320019).

Zielen urządzona

Zielen urządzona jest elementem przyrody mającym na celu polepszenie walorów krajobrazowych lub zapobieganie erozji danych terenów, jest również czynnikiem kształtującym stosunki wodne na użytkach rolnych. Do terenów zagospodarowanych w taki sposób zaliczamy parki miejskie, kompleksy pałacowo-dworskie oraz zielen śródpolną. Powierzchnie wszystkich terenów zielonych zlokalizowanych na terenie gminy Biały Bór przedstawia tabela poniżej.

Tereny zieleni na terenie Gminy Biały Bór

Powierzchnia terenów zielonych [ha]			
Parki spacerowo-wypoczynkowe	Zieleń uliczna	Tereny zieleni osiedlowej	Cmentarze
85,0	0,4	4,0	12,1

Gmina Biały Bór pod względem użytkowania terenu jest obszarem rolniczo - leśnym, użytki rolne zajmują 40 % powierzchni gminy, natomiast lasy i grunty leśne 51,9%. Taki sposób użytkowania gruntów, przy niewielkiej ilości przemysłu na obszarze gminy jest sprzyjający dla rozwoju turystyki. Lesistość gminy wynosi powyżej 50%, co jest wartością znacznie przewyższającą średnią lesistość w Polsce.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Gospodarka wodno – ściekowa na terenie Gminy Biały Bór jest prawie dużej mierze uregulowana. Odsetek ludności podłączonych do sieci wodociągowej wynosi 90%, natomiast siecią kanalizacyjną objętych jest około 70-80 % ludności z terenu gminy. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Biały Bór prowadzona jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Szczecinku.

3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
☐ atrakcje turystyczne (Cerkiew projektu Nowosielskiego) ☐ ośrodki turystyki konnej ☐ bogactwa naturalne: kruszywo, torfy ☐ tereny łowieckie ☐ walory przyrodnicze: czyste środowisko, jeziora, lasy, urozmaicony teren ☐ infrastruktura sportowa (boiska, zaplecze socjalne, sale sportowe, orliki) ☐ zmodernizowana oczyszczalnia ścieków ☐ dobra sieć kanalizacyjna i wodociągowa ☐ położenie na skrzyżowaniu dróg krajowych ☐ szlaki rowerowe, konne, piesze, nordic-walking ☐ szlaki komunikacyjne (linie dalekobieżne) ☐ kluby sportowe (jeździectwo, kajakarstwo, piłka nożna, sztuki walki) ☐ wielokulturowość	☐ infrastruktura turystyczna o wyższym standardzie ☐ infrastruktura techniczna ☐ estetyka zabudowy ☐ kapitał wewnętrzny ☐ oddalenie od większych aglomeracji miejskich ☐ duża odległość od stolicy województwa ☐ brak obwodnicy miasta ☐ brak zakładów pracy bazujących na rolniczych surowcach ☐ konieczność finansowanie szkoły mniejszościowej przez Gminę ☐ niska klasa ziem rolnych ☐ społeczna niezaradność części mieszkańców ☐ rozdrobnione gospodarstwa rolne ☐ małe zaplecze gospodarczo – usługowe ☐ stan dróg gminnych i infrastruktury okołodrogowej

☐ plaża miejska w Białym Borze ☐ dobra baza służby zdrowia (2 ZOZ, lekarze specjaliści) ☐ różnorodność kierunków nauczania w szkołach ☐ szkoła mniejszościowa ☐ aktywność kulturalna ☐ zaplecze kulturalne w miejscowościach gminy (świątlice) ☐ bezpieczeństwo publiczne (straż miejska, policja, straż pożarna) ☐ różnorodność zainteresowań organizacji pozarządowych ☐ duża liczba miejsc noclegowych ☐ centra kulturalno-religijne	☐ stan dróg powiatowych ☐ dostęp do szerokopasmowego Internetu ☐ bezrobocie ☐ ubóstwo ☐ mała aktywność społeczna ☐ migracja młodzieży ☐ niski poziom wykształcenia środowisk wiejskich ☐ niski standard bazy turystycznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
☐ środki z UE ☐ zasoby naturalne gminy, rozwój przemysłu opartego o te zasoby ☐ przyrost liczby mieszkańców (tereny atrakcyjne turystycznie) ☐ rosnący ruch turystyczny ☐ rosnąca świadomość ekologiczna, zapotrzebowanie na agroturystykę ☐ budowa cerkwi greckokatolickiej w Bielicy ☐ rozwój gospodarstw z żywnością ekologiczną ☐ utworzenie elektrowni wiatrowych w gminie ☐ rozwój wydarzeń kulturalnych, sportowych o zasięgu ponadregionalnym, międzynarodowym ☐ centra sportu (jeździectwo, łucznictwo, kajakerstwo, lekkoatletyka) ☐ więzi ludności ukraińskiej	☐ rosnące bezrobocie ☐ migracja ludności (od poziomu edukacji szkolnej) ☐ procesy demograficzne – starzenie się społeczeństwa ☐ wyludnianie się terenów wiejskich ☐ ubożenie społeczeństwa ☐ rozwiązania centralne kosztem gminy ☐ malejąca liczba uczniów w szkołach ☐ malejąca liczba turystów

4. CELE I DZIAŁANIA W RAMACH SFER TEMATYCZNYCH

a) SFERA SPOŁECZNA

Cel 1: Aktywizacja osób izolujących się społecznie.

Działania:

- 1) Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na temat czynników ryzyka izolacji i marginalizacji czy wykluczenia społecznego:

- wykłady, seminaria, pogadanki w świetlicach wiejskich, Białoborskim Centrum Kultury i Rekreacji, Bibliotece Publicznej w Białym Borze, szkołach, przychodniach zdrowia,
- materiały informacyjne: ulotki, plakaty itp.,
- festyny,
- zabawy,
- wycieczki.

2) Wspieranie działań do pozytywnych readaptacji osób zagrożonych izolacją, wykluczeniem i marginalizacją społeczną z powodu:

- konfliktu z prawem,
- uzależnienia od alkoholu, narkotyków i itp.,
- osamotnionych z powodu utraty współmałżonka,
- utraty zdrowia fizycznego i psychicznego w tym osoby niepełnosprawne fizycznie i psychicznie,
- samotne matki:
 - warsztaty,
 - grupy wsparcia,
 - obozy,
 - pogadanki.

Wskaźniki:

- 1) ilość zorganizowanych działań informacyjno-edukacyjnych,
- 2) ilość kampanii informacyjnych,
- 3) liczba osób objętych pomocą w ramach wspieranych działań,
- 4) liczba osób objętych warsztatami szkoleniowymi itd..

Cel 2: Utworzenie dodatkowych placówek wspierających rodzinę w wychowaniu i opiece nad dzieckiem - podniesienie poziomu świadomości w sferze opiekuńczo-wychowawczej

Działania:

- 1) utworzenie wiejskich świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych,
- 2) ogniska wychowawcze, przedszkola wiejskie dla dzieci w wieku 3-5 lat,
- 3) utworzenie ośrodków opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki).

Wskaźniki:

- 1) liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) liczba dzieci korzystających z oferty placówek,
- 3) liczba podmiotów uczestniczących w realizacji zadania.

Cel 3: Prowadzenie rozmów i zajęć z rodzicami dzieci, z rodzin niewydolnych wychowawczo, z problemem uzależnień i przemocy.

Działania:

- 1) szkolenie pracowników prowadzących rozmowy i zajęcia z rodzicami,
- 2) prowadzenie rozmów i zajęć w formie tzw. „Edukacja dla rodziców”,

Wskaźniki:

- 1) liczba rodzin objętych programem,
- 2) liczba szkoleń.

Cel 4: Wdrożenie wczesnej diagnozy problemów.

Działania:

- 1) dyżury psychologów w szkołach,
- 2) prowadzenie analizy sytuacji i problemów osób zagrożonych izolacją, marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- 3) współpraca z sołtysami, liderami grup społecznych, organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób korzystających z porad,
- 2) ilość osób zagrożonych,
- 3) ilość osób i organizacji biorących udział w działaniach.

Cel 5: Organizacja i tworzenie programów pomocy i zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Działania:

- 1) zorganizowanie zajęć sportowo-rekreacyjnych,
- 2) organizację festynów,
- 3) zajęcia w świetlicach wiejskich,
- 4) organizację zajęć np. „wakacje z książką”,
- 5) zajęcia socjoterapeutyczne – półkolonie,
- 6) wyjazdy na obozy harcerskie.

Wskaźniki:

- 1) liczba dzieci i młodzieży korzystających z tej formy pomocy.
- 2) liczba spotkań, wyjazdów i zajęć.

Cel 6: Tworzenie, prowadzenie i wspieranie działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, współuzależnionych oraz ofiar przemocy domowej

Działania:

- 1) stworzenie bazy w postaci dobrze funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie staje się wyjściem na ważne

i konieczne potrzeby społeczne w tym zakresie. Działalność tej docelowej placówki otwiera szerokie możliwości skutecznego wspomagania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w działalności na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie - zadań, które wynikają bezpośrednio z ustawy z dnia 26.10.1982r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

- 2) współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Sądem, Placówkami Oświatowymi, Specjalistycznymi Placówkami Poradnictwa i Lecznictwa Odwykowego.

Wskaźniki:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy i agresji, przeciwdziałanie uzależnieniom, pomaganie osobom dorosłym i dzieciom w przezwyciężaniu trudności życiowych.
- 2) liczba utworzonych grup samopomocowych, terapeutycznych, socjoterapeutycznych i grup wsparcia,
- 3) ilość osób którym udzielono pomocy w prawidłowym kształtowaniu się i rozwoju osobowości, uczenie umiejętności rozpoznawania i uświadamiania sobie własnych potrzeb psychicznych, uodparnianie na negatywne wpływy środowiska, uczenie umiejętności rozpoznawania presji społecznych, uczenie zaspokajania własnych potrzeb bez pomocy środków zmieniających świadomość, pokazywanie i uczenie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, wprowadzanie elementów treningu interpersonalnego – tworzenie poprawnych relacji w grupie, naukę nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi, rozwój psychologiczny - zwiększanie świadomości samego siebie, naukę reguł dobrej komunikacji itd.

Cel 7: Aktywizacja ludzi starszych, a także „wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy - wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego, dla rozwoju gospodarczego i społeczności lokalnej.”

Działania:

- 1) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na temat aktywizacji osób starszych:
 - wykłady, seminaria, pogadanki,
 - potrzeba samokształcenia,
 - potrzeba poznawania środowiska,
 - potrzeba poszerzania wiedzy i umiejętności,
 - potrzeba wykonywania społecznie użytecznych działań,
 - potrzeba bycia uznanym za część społeczeństwa, grupy,
 - potrzeba wypełnienia wolnego czasu (ośrodki opieki dziennej),
 - potrzeba utrzymywania więzi towarzyskich,
 - potrzeba stymulacji psychicznej i fizycznej,
 - także możliwość realizacji młodościowych marzeń, które były dotychczas nie do pogodzenia z życiem zawodowym i obowiązkami wobec rodziny.

2) organizowanie warsztatów szkoleniowych dla osób starszych, utworzenie Uniwersytetu III Wieku

- wykłady, seminaria, pogadanki,
- sekcje lub koła zainteresowań,
- kluby i zespoły tematyczne,
- warsztaty artystyczne,
- zajęcia ruchowe, rekreacyjne, rehabilitacyjne,
- imprezy kulturalne, turystyczne i okolicznościowe,
- kursy, szkolenia, poradnictwo,
- zajęcia wakacyjne: wyjazdy, wczasy, rekreacja seniorów podczas lata.

3) działania z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami na rzecz aktywizacji osób starszych

- wycieczki
- wykłady, seminaria,
- warsztaty artystyczne,
- zajęcia ruchowe, rekreacyjne, rehabilitacyjne,
- imprezy kulturalne, turystyczne i okolicznościowe.

Wskaźniki:

- 1) ilość zorganizowanych działań informacyjno-edukacyjnych;
- 2) ilość kampanii informacyjnych;
- 3) liczba osób objętych pomocą w ramach wspieranych działań;
- 4) liczba osób objętych warsztatami szkoleniowymi.

Cel 8.: Integracja i wsparcie działań o charakterze aktywizującym, zmierzające do wyprowadzenia z bezdomności i pozwalające powrócić osobom bezdomnym do ponownego pełnienia ról społecznych i rodzinnych.

Działania:

Promocja i wsparcie aktywizacji zawodowej i społecznej osobom bezdomnym.

Wskaźniki:

1. Liczba udzielonej pomocy,
2. Liczba osób korzystających z danej pomocy.

Cel 9. Wsparcie działań o charakterze osłonowym (szczególnie w okresie jesienno-zimowym), zapobiegających degradacji społecznej osób bezdomnych i skrajnie ubogich, w szczególności poprzez zapewnienie wyżywienia, środków higieny i niezbędnej odzieży.

Działania:

Wspieranie działań w celu zapewnienia noclegu, pomocy sanitarno-higienicznej oraz medyczne.

Wskaźniki:

1. Liczba udzielonej pomocy,
2. Liczba osób korzystających z danej pomocy.

Cel 10. Wspieranie działań mających na celu realizację programów profilaktycznych, szkoleń realizowanych we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej i innymi organami administracji oraz służbami.

Działania:

1. Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych,
2. Szkolenie osób współpracujących z osobami bezdomnymi.

Wskaźniki:

1. Liczba programów.
2. Liczba szkoleń.
3. Liczba osób uczestniczących w szkoleniu.

Cel 11. Utworzenie pakietu instrumentów w pracy socjalnej

Działania:

Zatrudnienie pracowników socjalnych, psychologów, pielęgniarek, terapeutów ds. uzależnień, pedagogów, asystentów osób bezdomnych i innych konsultantów (np. prawników).

Wskaźniki:

1. Liczba zatrudnionych specjalistów.
2. Liczba udzielonych porad.

Cel 12. Zmniejszenie skali uzależnień wśród osób bezdomnych.

Działania:

1. Rozpoznanie sytuacji osoby bezdomnej.
2. Ustalenie sposobu interwencji lub pomocy.
3. Określenie problemów emocjonalnych.
4. Motywowanie do udziału w zajęciach grupowych.
5. Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego.
6. Motywowanie do udziału w spotkaniach grup terapeutycznych.
7. Motywowanie do podjęcia terapii indywidualnej.

Wskaźniki:

1. liczba wspieranych zadań,
2. liczba osób uczestniczących w działaniach.

Cel 13. Prewencja (profilaktyka) bezdomności poprzez pracę socjalną.

Działania:

1. Zapobieganie bezdomności: prowadzenie kampanii edukacyjnej: wykłady, seminaria, konwersatoria, pogadanki, materiały informacyjne: ulotki, plakaty, itp.
2. Prowadzenie akcji informacyjnych o możliwości uzyskania pomocy oraz adresach placówek, noclegowni i schronisk,
3. Udostępnienie osobom najuboższym, zagrożonym bezdomnością możliwości skorzystania z jadalni, stołówek, łazni i punktów pomocy doraźnej.

Wskaźniki:

1. liczba wspieranych zadań,
2. liczba osób uczestniczących w działaniach.

b) SFERA RYNKU PRACY

Cel 1. Wykorzystywanie i doskonalenie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu i łagodzenia jego skutków oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Działania:

- 1) Podjęcie działań wpływających na zmniejszenie bezrobocia długotrwałego:
 - organizowanie miejsc pracy dla osób bezrobotnych bez kwalifikacji i szans na ich zdobycie lub dla osób o stosunkowo najniższych kwalifikacjach poprzez:
 - prace interwencyjne,
 - roboty publiczne,
 - prace społecznie użyteczne,
 - poprawa startu zawodowego młodzieży (absolwentów) poprzez organizowanie staży zawodowych,
 - rozwijanie technologii informatycznych w szkoleniach bezrobotnych i metod kształcenia na odległość
 - bezpłatne szkolenia zawodowe dla osób długotrwale bezrobotnych w celu zdobycia kwalifikacji zwiększających ich szanse na zdobycie zatrudnienia,
 - praca socjalna, rozumiana jako aktywna działalność zawodowa pracowników socjalnych na rzecz osób i ich rodzin zagrożonych lub dotkniętych bezrobociem poprzez niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin a także pobudzanie aktywności bezrobotnych w działaniach służących ich ekonomicznemu usamodzielnieniu, wspieranie doradcze i finansowe bezrobotnego w trakcie poszukiwania zatrudnienia.

Wskaźniki:

- 1) ograniczenie zjawiska osób bezrobotnych długotrwale, zdobycie zatrudnienia i kwalifikacji przez część z nich.

Cel 2. Zwiększenie możliwości komunikacyjnych na terenie gminy w celu podjęcia zatrudnienia na terenie gminy lub jej bezpośrednim otoczeniu.

Działania:

- 1) usprawnienie Państwowej Komunikacji Samochodowej (zwiększenie liczby połączeń),
- 2) wyłonienie w drodze przetargu prywatnego przewoźnika komunikacji samochodowej (BUS) - obsługującego gminę Biały Bór (głównie w sezonie wakacyjnym brak połączeń pomiędzy sołectwami, a miastem Biały Bór).

Wskaźniki:

- 1) poprawa możliwości dotarcia do miejsc pracy na terenie gminy,
- 2) poprawa dostępu do instytucji użyteczności publicznych.

Cel 3. Integracja zawodowa oraz społeczna kobiet poprzez edukację i aktywizację mającą na celu ułatwienie im dostępu do rynku pracy, promocja równości szans kobiet i mężczyzn w życiu zawodowym, społecznym i publicznym.

Działania:

- 1) przygotowanie i wdrożenie akcji informacyjno-edukacyjnej dla kobiet i pracodawców,
- 2) kursy i szkolenia podnoszące poziom aktywności kobiet, pomoc w ich realizacji
- 3) kursy i szkolenia podnoszące ich kwalifikacje zawodowe kobiet,
- 4) doradztwo zawodowe, psychologiczne i prawne,
- 5) zapewnienie opieki dzieciom kobiet aktywizujących się zawodowo.

Wskaźniki:

- 1) liczba kobiet objętych szkoleniem aktywizującym,
- 2) liczba kobiet podejmujących zatrudnienie,
- 3) przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu,
- 4) aktywizacja zawodowa i społeczna kobiet,
- 5) przełamanie stereotypów o przestrzeganiu ról kobiecych i męskich w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

CEL 4: Upowszechnienie informacji o możliwościach zmiany sytuacji zawodowej osób zagrożonych izolacją, marginalizacją czy wykluczeniem społecznym

Działania:

- 1) Prowadzenie kampanii i działań informacyjno-edukacyjnych aktywizacji zawodowej i rynku pracy:
 - wykłady, seminaria, konwersatoria, pogadanki
 - materiały informacyjne: ulotki, plakaty itp.,
 - pogadanki i spotkania w świetlicach wiejskich, Białoborskim Centrum Kultury i Rekreacji, Bibliotece Publicznej w Białym Borze, szkołach, przychodniach,
 - festyny,
 - zabawy,
 - wycieczki.

Cel 5: Wskazanie możliwości aktywizacji zawodowej i uniknięcia izolacji, marginalizacji czy wykluczenia społecznego.

Działania:

- 1) Wspieranie działań do możliwości zidentyfikowania głównych trudności i barier, które powodują, że stereotypowo przypisujemy pewnym grupom społecznym, mniejszą aktywność zawodową:
 - sondaże, ankiety, wywiady
 - materiały informacyjne: ulotki, plakaty itp.
- 2) Wspieranie działań w kierunku zmiany w schematyczne postrzeganie własnych możliwości zawodowych oraz brakiem pełnej, zintegrowanej informacji o dostępnej, bezpłatnej ofercie pomocy w tym zakresie.
- 3) Wspieranie działań w kierunku zmiany obiegowej opinii na temat malej aktywności osób zagrożonych wykluczeniem, ale również na temat zawodowych ról kobiet i mężczyzn oraz możliwości znajdowania zatrudnienia.
- 4) Wspieranie działań w kierunku świadomego wykorzystania własnego potencjału w realizacji zawodowej, bo przecież każdy jest w czymś dobry, a czasami nawet najlepszy.

Wskaźniki:

- 1) liczba wspieranych zadań;
- 2) liczba osób uczestniczących w działaniach.

Cel 6: Promowanie aktywności i mobilności zawodowej.

Działania:

- 1) Przedstawienie ludzi, którym się udało przełamać stereotypy i pokonać bariery wykłady, seminaria, konwersatoria, pogadanki
 - materiały informacyjne: ulotki, plakaty itp.
 - pogadanki i spotkania w świetlicach wiejskich, Białoborskim Centrum Kultury i Rekreacji, Bibliotece Publicznej w Białym Borze, szkołach, przychodniach
- 2) Przedstawienie pracodawców, którzy korzystają z dobrych praktyk w dziedzinie zatrudnienia.
 - pogadanki i spotkania w świetlicach wiejskich, Białoborskim Centrum Kultury i Rekreacji, Bibliotece Publicznej w Białym Borze, szkołach, przychodniach
 - wykłady, seminaria, konwersatoria, pogadanki

3) Promowanie działań w kierunku możliwości korzystania z bezpłatnego doradztwa zawodowego

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy z możliwości korzystania z bezpłatnego doradztwa zawodowego
- zwiększenie motywacji do działania i zaufania we własne siły
- prowadzenie kursów zawodowych - uzyskanie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych, przekwalifikowania.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób biorących udział w pogadankach i spotkaniach w świetlicach wiejskich, Białoborskim Centrum Kultury i Rekreacji, Bibliotece Publicznej w Białym Borze, szkołach, przychodniach,
- 2) liczba osób biorących udział w wykładach, seminariach i konferencjach;
- 3) liczba osób biorących udział w pogadankach, spotkaniach;
- 4) liczba osób objętych wsparciem w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- 5) liczba przeprowadzonych kursów;
- 6) ilość osób uzyskanych nowe kwalifikacje zawodowe;
- 7) ilość osób po przekwalifikowaniu zawodowym.

c) SFERA ZDROWIA

Cel 1: Podniesienie poziomu zdrowotnego mieszkańców gminy Biały Bór

Działania:

- 1) Szerszy dostęp do placówek ochrony zdrowia:
 - opieka podstawowa – lekarz rodzinny, ginekolog, pielęgniarka środowiskowa,
 - opieka specjalistyczna – kardiolog, diabetolog, rehabilitacja, psycholog i inne,
 - profilaktyczne badania – mammografia, cukrzyca, choroby krążenia, ochrona zdrowia psychicznego, wykonywanie badań okresowych,

Cel 2: Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Działania:

- 1) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym szkoleń dotyczących zdrowego stylu życia oraz podejmowaniu działań sprzyjających zachowaniu zdrowia psychicznego;
- 2) prowadzenie kampanii informacyjnych na temat często występujących zaburzeń psychicznych i konieczności konsultowania niepokojących objawów w Poradniach
- 3) wspieranie działań mających na celu utrzymanie dobrego zdrowia, w tym psychicznego oraz jego promowanie wśród całej populacji ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocą domową;
- 4) organizowanie warsztatów szkoleniowych dla uczniów szkół ponadpodstawowych na temat radzenia sobie ze stresem oraz asertywności.

Wskaźniki:

- 1) ilość zorganizowanych działań informacyjno-edukacyjnych;
- 2) ilość kampanii informacyjnych;
- 3) liczba osób objętych pomocą w ramach wspieranych działań;
- 4) liczba osób objętych warsztatami szkoleniowymi dot. redukcji stresu i asertywności

Cel 3: Pomoc osobom narażonym na pogorszenie zdrowia psychicznego m.in. dzieciom, młodzieży, osobom starszym, w celu poprawy ich funkcjonowania w środowisku rodzinnym i lokalnym oraz wzmocnienia odporności psychicznej. Stwarzanie warunków do prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży.

Działania:

- 1) wspieranie zadań w zakresie aktywizacji osób starszych, w tym zwiększenie dostępności do ośrodków wsparcia dziennego;
- 2) zapraszanie osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób starszych do udziału w imprezach integracyjnych organizowanych przy ich współudziale;
- 3) wspieranie w tworzeniu i działaniu świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo-socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych, prowadzenia punktów informacyjno-konsultacyjnych, jak również grup wsparcia dotyczących szkodliwości substancji psychoaktywnych;
- 4) prowadzenie działań profilaktycznych (kolonie letnie, formy aktywnego wypoczynku, wyjazdy integracyjne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych i starszych);
- 5) szkolenie rodziców na temat zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży;
- 6) stworzenie warunków dla bezpłatnego dostępu do usług psychiatry dla mieszkańców gminy.

Wskaźniki:

- 1) liczba wspieranych zadań;
- 2) liczba osób starszych korzystających z ośrodków wsparcia dziennego;
- 3) liczba ośrodków wsparcia dziennego;
- 4) liczba imprez do udziału w których zaproszono osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze;
- 5) ilość prowadzonych świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo-socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych;
- 6) ilość prowadzonych punktów informacyjno-konsultacyjnych;
- 7) ilość prowadzonych grup wsparcia dotyczących szkodliwości substancji psychoaktywnych;
- 8) liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych;

Cel 4: Poszerzenie i zróżnicowanie form opieki zdrowotnej, pomocy i wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.

Działania:

- 1) tworzenie, prowadzenie i wspieranie działalności statutowej Środowiskowego Domu Samopomocy,
- 2) tworzenie, prowadzenie i wspieranie działalności Centrum Rozwoju Osobistego do zaktywizowania społeczności lokalnej.

Koordynator – pozyskiwanie osób

- wizyty w szkołach
- edukacja
- prewencja
- zapewnienie materiałów edukac.

Zespół specjalistów

- psychoterapeuta indywidualny
- psychoterapeuta społeczny
- terapeuta uzależnień
- koterapeuta
- psychoterapeuta rozwoju

osobistego

Promocja usług – świadczeń

- festyny
- zabawy grupowe
- wycieczki
- spektakle
- konkursy
- edukacja w szkołach

- 3) współpraca ze Starostwem Szczecinek w zakresie podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie, mających na celu poprawę jakości ich życia oraz zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu w środowisku lokalnym (np. dofinansowanie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej);
- 4) współpraca z gminami w zakresie podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie (np. Gmina Szczecinek, Gmina Bobolice i inne);
- 5) wspieranie edukacji i terapii osób chorych na: autyzm, z Zespołem Dawna i inne i ich rodzin;
- 6) prowadzenie grup wsparcia dla rodzin osób, u których wystąpiły zaburzenia psychiczne;
- 7) powołanie np. punktu konsultacyjnego, telefonu zaufania dla osób i opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi, środowiskowej świetlicy samopomocy;
- 8) zabezpieczenie miejsca w domach pomocy społecznej lub mieszkaniach chronionych dla uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy i Warsztatów Terapii Zajęciowej, którzy z powodu śmierci rodziców nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku rodzinnym, ale są emocjonalnie związani ze środowiskiem lokalnym.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób korzystających ze Środowiskowego Domu Samopomocy,
- 2) liczba osób korzystających z domów dziennego pobytu,
- 3) liczba osób objętych wsparciem w ramach współpracy ze Starostwem Szczecinek,
- 4) liczba osób objętych wsparciem w ramach współpracy z gminami,
- 5) liczba osób z autyzmem objętych opieką, edukacją i terapią,
- 6) ilość prowadzonych grup wsparcia dla rodzin osób, u których wystąpiły zaburzenia psychiczne,
- 7) powołanie w miarę potrzeb oraz posiadanych środków innych form pomocy dla osób i opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 8) liczba osób korzystających z form pomocy,
- 9) liczba osób korzystających ze specjalistycznej opieki medycznej.

Cel 5: Rozwój Rehabilitacji w gminie Biały Bór - stworzenie warunków do rozwoju infrastruktury usług, przy wykorzystaniu potencjału, którym dysponuje gmina Biały Bór.

Działania:

- 1) Zapewnianie mieszkańcom gminy kompleksowej rehabilitacji, jak najbliżej miejsca zamieszkania. Na sali ćwiczeń ruchowych powinny być prowadzone zajęcia pozwalające na usprawnienie pacjentów w jak największym stopniu. Sala gimnastyczna dobrze wyposażona w kompleksowy sprzęt do kinezyterapii jest priorytetem w ogólnej rehabilitacji osób z różnymi dolegliwościami. Należy prowadzić m.in. ćwiczenia ogólnousprawniające, które oddziałują na cały organizm i mają na celu poprawienie ogólnej sprawności poprzez oddziaływanie na wszystkie układy (mięśniowy, kostny, oddechowy, krążenia); korygujące wady postawy, jak i wiele innych zmian współistniejących; relaksacyjne, oddechowe itd.

Przyrządy i przybory (lustra, drabinki gimnastyczne, materace gimnastyczne, zestawy do ćwiczeń korekcyjnych, woreczki, gumy Thera-band, piłeczki, hula-hop, różnej wielkości piłki gumowe, laski gimnastyczne, skakanki i wiele innych przedmiotów), które znajdują się w sprzęcie rehabilitacyjnym w dyspozycji gminy sprawiają, że kombinacji ćwiczeń będzie bardzo wiele i nie znudzą się one. Dzięki temu przy użyciu środków będących w dyspozycji gminy można ćwiczyć z różnymi grupami wiekowymi zaczynając od najmłodszych pacjentów, poprzez młodzież, a kończąc na dorosłych.

Poza tymi urządzeniami gminna rehabilitacja powinna dysponować salą do kinezyterapii wyposażoną w UGUL czyli Uniwersalny Gabinet Usprawniania Leczniczego. Jest to gimnastyka lecznicza w specjalnie stworzonych warunkach, dająca różne możliwości wykorzystania sprzętu znajdującego się w UGUL-u oraz umiejętności i inwencji terapeuty. Znajdzie szeroką liczbę zastosowań, gdyż można w nim wykonywać ćwiczenia czynne w odciążeniu, czynne w odciążeniu z oporem, samowspomagane i wiele innych. Sala rehabilitacyjna musi być dodatkowo wyposażona w sprzęt: rotory do ćwiczeń kończyn górnych i dolnych, stoliki do ćwiczeń manualnych, fotel do ćwiczeń oporowych kończyn dolnych, ergometr.

Dodatkowo sala do fizykoterapii powinna działać wspomagająco w kompleksowym leczeniu pacjenta. Wyposażona jest w przyrządy do elektroterapii (Galwanizacja, Jonoforeza, Prądy diadynamiczne wg Bernarda, Prądy interferencyjne wg Nemeca, Prądy Trauberta), sono terapii (ultradźwięki), magnetoterapii (pole magnetyczne), terapulsu,

światłoterapii (Sollux) i laseroterapii (laser). W zależności od rodzaju schorzenia fizykoterapia stanowi element leczenia podstawowego bądź też leczenia uzupełniającego.

Ostatnią salą, którą powinna dysponować poradnia rehabilitacyjna realizująca zadania w zakresie prowadzenia wieloletniego programu rozwoju rehabilitacji w Białym Borze jest sala do wykonywania najpopularniejszych z technik fizjoterapeutycznych – masaży leczniczych. Tutaj bodźcem jest oddziaływanie mechaniczne terapeutów przy jednoczesnej bierności ruchowej pacjenta. Zastosowanie tych zabiegów fizjoterapeutycznych ma za zadanie wywołanie w odpowiedzi na nie reakcji biochemicznych, które przyspieszają proces leczenia oraz odzyskiwania siły i sprawności przez organizm. Masaże i inne działania o charakterze mechanicznym wpływają na wzrost siły i sprawności mięśni, nerwów i stawów. Rehabilitacja tego typu wykorzystywana jest do przywracania sprawności narządów ruchu, układu nerwowego, układu pokarmowego, oddechowego i wielu innych. Są one stosowane w przypadku powrotu do zdrowia po ciężkich złamaniach kończyn lub chorobach, jako pomocy osobom niepełnosprawnym w normalnym funkcjonowaniu w społeczeństwie lub też czysto profilaktycznie w przypadku osób zdrowych i sprawnych fizycznie.

- 2) **Gimnastyka Trzeciego Wieku** – Widzimy dużą potrzebę realizacji zajęć przeznaczonych dla osób w „złotym wieku”, które chcą długo cieszyć się dobrym zdrowiem. Obejmują one ćwiczenia, które:

- poprawiają koordynację i równowagę
- kształtują prawidłową postawę
- wzmacniają mięśnie
- zwiększają elastyczność ciała
- zmniejszają bóle kręgosłupa i stawów
- zbawiennie wpływają na układ krążeniowo – oddechowy
- elementy callaneticsu (wybiórcze modelowanie poszczególnych partii mięśniowych)
- ćwiczenia prowadzone przy muzyce relaksującej

Ćwiczenia te będą prowadzone w salce gimnastycznej z wykorzystaniem różnych przyrządów i przyborów rehabilitacyjnych. W zależności od warunków pogodowych odbywają się także spacer i marsze połączone z ćwiczeniami oddechowymi, ćwiczenia wzmacniające z wykorzystaniem ukształtowania terenu i drzew. Duży nacisk w czasie prowadzenia zajęć kładzie się na ćwiczenia oddechowe, ćwiczenia relaksacyjne, a także na kształtowanie nawyku utrzymywania prawidłowej postawy ciała, samokontroli i autokorekcji postawy.

- 3) Pięknie zagospodarowany teren zielony znajdujący się w gminie można wykorzystać w okresie cieplejszym do rehabilitacji na świeżym powietrzu. **Nordic walking** to forma rekreacji polegająca na marszach ze specjalnymi kijami. W porównaniu do zwyczajnego marszu, nordic walking angażuje stosowanie siły do kijków z obu stron, dlatego osoby uprawiające nordic walking w większym zakresie, choć mniej intensywnie, angażują mięśnie ciała. Mięśnie (m.in. klatki piersiowej, tricepsy, bicepsy, ramion i brzucha) są również inaczej stymulowane niż w zwykłym marszu. To prowadzi do większego ich wzmocnienia niż przy zwyczajnym chodzeniu czy joggingu. Szczególnie:

- rozwija się siła i wytrzymałość ramion

- łatwość wchodzenia na wzgórza
- spala się więcej kalorii niż przy normalnym chodzeniu
- zwiększa się stabilność przy chodzeniu z kijkami
- jest mniejszy nacisk na piszczele, kolana, biodra i plecy co daje korzyści dla osób z ranami i nie dość silnymi mięśniami
- odciążone są stawy, co jest szczególnie ważne dla osób starszych

Ważnym czynnikiem jest możliwość uprawiania w zasadzie przez każdego – bez względu na wiek, kondycję czy tuszę. Nordic Walking można uprawiać zarówno nad morzem, w lesie, parku czy w górach – przez cały rok.

- 4) W przyszłości należy pomyśleć o wykorzystaniu stadniny koni do metody terapeutycznej jaką jest **hipoterapia**. Hipoterapia jest wartościowa dla osób mających problemy w funkcjonowaniu społecznym i emocjonalnym. Każde zajęcia są pełne nowych wrażeń i pozytywnych emocji.

Hipoterapia jest ściśle powiązana z innymi metodami rehabilitacyjnymi i terapeutycznymi i w pełni korzysta z ich dorobku. Celem terapii z koniem (z elementami jazdy konnej) jest przywrócenie pacjentom sprawności fizycznej i psychicznej w możliwym do osiągnięcia zakresie. Uniwersalność tej metody polega na jednoczesnym oddziaływaniu ruchowym, sensorycznym, psychicznym i społecznym poprzez:

- kodowanie w mózgu prawidłowego wzorca ruchu miednicy podczas chodu,
- normalizację napięcia mięśniowego,
- doskonalenie równowagi, koordynacji, orientacji w przestrzeni, rozwijanie schematu własnego ciała, budowanie poczucia rytmu,
- stymulację i normalizację czucia powierzchniowego,
- zmniejszenie zaburzeń emocjonalnych,
- rozwijanie pozytywnych kontaktów społecznych.

- 5) **Gimnastyka korekcyjna** – Kolejnym rodzajem zajęć, które należy wdrożyć w gminie, tak aby zwiększyć skuteczność podejmowanych działań powinno być zorganizowanie grupy ćwiczeń dla dzieci z wadami postawy. W codziennym życiu na ogół zbyt późno zwracamy uwagę na kształtowanie się organizmu dziecka. Wszelkim wadom można jednak przeciwdziałać. Zajęcia gimnastyki korekcyjnej mogą w znacznym stopniu zapewnić prawidłowy rozwój dziecka. Do najczęstszych wad postawy należą: plecy wklęsłe, plecy okrągłe, plecy wklęsło-okrągłe, plecy płaskie, boczne skrzywienie kręgosłupa oraz płaskostopie. Zaniedbanie ćwiczeń korygujących wady postawy może doprowadzić do zmniejszenia sprawności układu krążenia, układu oddechowego, narządu ruchu, a także do zmian zwyrodnieniowych. Ćwiczenia te są prowadzone w salce gimnastycznej z wykorzystaniem różnych przyrządów i przyborów rehabilitacyjnych, zestawu do korekcji wad postawy, a także na świeżym powietrzu wśród przyrody.

d) SFERA EDUKACJI

CEL 1: Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa gminy.

Działania:

- 1) Upowszechnianie edukacji przedszkolnej na wsi – tworzenie punktów przedszkolnych.
- 2) Kształcenie ustawiczne dorosłych poprzez kursy kwalifikacyjne.
- 3) Kształcenie ustawiczne osób starszych ułatwiające aktywność zawodową, co ma wpływ na utrzymanie stabilności finansowej systemów emerytalnych.
- 4) Motywacja kadry pedagogicznej do podejmowania nowych, efektywnych metod i sposobów przekazywania wiedzy.
- 5) Pozyskiwanie dostępnych, pozabudżetowych środków finansowych na realizację programów edukacyjnych.
- 6) Wykorzystanie bazy oświatowej dla organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- 7) Zwiększenie dostępu do nauki dla rodzin o obniżonym dochodzie lub niskich kwalifikacjach.

Wskaźniki:

- 1) Ilość powstałych projektów edukacyjnych mających na celu pozyskanie nowych umiejętności i kwalifikacji przez mieszkańców.
- 2) Ilość powstałych projektów edukacyjnych mających na celu pozyskanie nowych umiejętności i kwalifikacji przez osoby starsze.
- 3) Ilość godzin zajęć pozalekcyjnych organizowanych na bazie istniejących placówek oświatowych.
- 4) Ilość dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych.
- 5) Ilość obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej zbudowanej przy szkołach.
- 6) Ilość osób korzystających z obiektów sportowych w ciągu roku na terenie gminy.
- 7) Ilość projektów umożliwiających osobom z rodzin o obniżonym dochodzie lub niskim wykształceniu podniesienia umiejętności i zdobycia wiedzy.
- 8) Ilość osób z rodzin o obniżonym dochodzie podejmujących wykształcenie na poziomie gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym, policealnym oraz wyższym.

CEL 2: Podjęcie działań w kierunku modernizacji infrastruktury oświatowej pod kontem szerszego ich wykorzystania.

Działania:

- 1) Modernizacja obiektów oświatowych,
- 2) Budowa oraz przebudowa obiektów pełniących funkcje rekreacyjne i sportowe.

Wskaźniki:

- 1) Ilość powierzchni w m² obiektów oświatowych przypadających na 1 ucznia.
- 2) Ilość przebudowanych obiektów oświatowych.
- 3) Ilość powierzchni w m² nowowytbudowanej i zmodernizowanej obiektów pełniących funkcję rekreacyjną i sportową.
- 4) Ilość mieszkańców gminy korzystających w ciągu roku z obiektów rekreacji i sportu.

- 5) Ilość projektów mających na celu budowę przestrzeni rekreacyjnej i wypoczynkowej.

Cel 3. Podniesienie umiejętności mieszkańców gminy Biały Bór w zakresie obsługi komputera oraz zapewnienie dostępu do internetu dla całego obszaru gminy.

Działania:

- 1) tworzenie ogólnodostępnych, bezpłatnych punktów dostępu do internetu w miejscach publicznych takich jak: biblioteka, dom kultury, świetlice publiczne, kawiarenki internetowe, instytucje publiczne, strefy darmowego internetu na terenach ogólnodostępnych (parki, ławeczki internetowe),
- 2) realizowanie projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych mających na celu pomoc w zakupie sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem oraz opłaceniu abonamentu internetowego dla osób o niskich dochodach, dzieci i młodzieży z bardzo dobrymi wynikami w nauce oraz osób wykluczonych cyfrowo,
- 3) dostarczenie tzw. mobilnego internetu, w miejsca do których nie doprowadzono sieci szerokopasmowego internetu, o uniwersalnych parametrach systemowych, a jednocześnie łatwego w obsłudze,
- 4) wspieranie inicjatyw rozbudowy sieci szerokopasmowego internetu na terenie gminy, zwłaszcza do miejsc, które zapewnią likwidację tzw. „białych plam”,
- 5) szkolenia pracowników sprawujących nadzór nad placówkami życia kulturalnego w zakresie obsługi komputera i internetu w celu udzielania podstawowych instrukcji pracy z komputerem,
- 6) szkolenia z zakresu obsługi komputera i możliwości internetu dla osób wykluczonych cyfrowo.

Wskaźniki:

- 1) rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- 2) utworzenie dodatkowych, bezpłatnych miejsc dostępu do Internetu, ogólnodostępny internet w wyznaczonych miejscach publicznych na terenie gminy,
- 3) zdobycie dodatkowych umiejętności przez znaczną część mieszkańców gminy w zakresie obsługi komputera, umiejętności korzystania z internetu,
- 4) możliwości posiadania dóbr materialnych, w tym nowoczesnego komputera z dostępem do internetu rodzinom o niskich dochodach, które pomogą im w powrocie na rynek pracy,
- 5) mieszkańcy gminy nauczą się korzystania z podstawowych narzędzi systemowych, w tym pakietu biurowego i internetu, dzięki czemu będą lepiej wykorzystywali usługi dostępne na rynku cyfrowym,
- 6) większa część mieszkańców otrzyma możliwość dostępu do szerokopasmowego internetu poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej łączy internetowych.

Cel 4. Stworzenie szansy wszystkim mieszkańcom gminy na przełamanie barier dostępu do wiedzy, edukacji, pracy, informacji, a także zwiększenie szans na nawiązywanie kontaktów z innymi użytkownikami internetu.

Działania:

- 1) szkolenia specjalistyczne z zakresu korzystania z programów komputerowych, platform, umiejętności korzystania z e-usług, podpisu elektronicznego dla zainteresowanych odbiorców,
- 2) szkolenia z zakresu korzystania z edukacji prowadzonej w formie e-learningu,
- 3) zajęcia edukacyjne dla zainteresowanych odbiorców z wykorzystaniem nowych technik i multimediiów,

Wskaźniki:

- 1) poprawa jakość nauczania poprzez zastosowanie nowych metod, np. e-learningu,
- 2) zmniejszenie bezrobocia dzięki możliwości wyszukiwania ofert pracy przez internet lub prowadzeniu własnej internetowej działalności gospodarczej,
- 3) wzrost liczby nawiązywanych kontaktów z rówieśnikami oraz korzystania z zasobów bibliotecznych udostępnianych przez wirtualne biblioteki,
- 4) szeroka edukacja w zakresie możliwości wykorzystywania technik komputerowych zwiększy gotowość mieszkańców gminy Biały Bór, zagrożonych wykluczeniem cyfrowym do korzystania z usług rynku teleinformatycznego, co spowoduje wzrost ich kwalifikacji i rozwój zawodowy, a w konsekwencji poprawi ich warunki bytowe,
- 5) nowe metody edukacji zwiększą możliwość znalezienia pracy w tym telepracy, która jest idealnym rozwiązaniem dla osób bezrobotnych mieszkających w małych miejscowościach – z trudnymi warunkami komunikacyjnymi, jest to często jedyna szansa na źródło utrzymania,
- 6) dzięki przeprowadzonym szkoleniom wzrosną umiejętności i kompetencje osób biorących udział w projektach i ich wspólnie gospodarującej rodziny,
- 7) zwiększy się możliwość wymiany informacji, zaczerpnięcia pomysłów na osobisty rozwój, czy też biznes,
- 8) zwiększy się ilości osób i rozwój kluczowych kompetencji uczestników projektu, poprzez zwiększenie umiejętności w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych i serwisów informacyjnych.

Cel 5. Umożliwienie, za pośrednictwem ePUAPu kontaktowania się z jednostkami administracji publicznej i korzystania z usług cyfrowych udostępnionych przez te jednostki.

Działania:

- 1) szkolenia specjalistyczne z zakresu korzystania z programów komputerowych, platform epuap, podpisu elektronicznego dla zainteresowanych odbiorców,
- 2) utworzenie punktu potwierdzania profilu zaufanego w Urzędzie Miejskim w Białym Borze,
- 3) prowadzenie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu zainteresowanie e-usługami jak również rozpowszechniającej tzw. dobre praktyki.

Wskaźniki:

- 1) prowadząc zadania drogą on-line mieszkańcy nauczą się zdobywać informacje, wypełniać dokumenty i przysyłać je drogą elektroniczną oraz komunikować się przez internet - dzięki temu zwiększy się efektywność przekazywanych informacji, a także ilość przekazywanych treści cyfrowych,
- 2) dzięki dostępności usług drogą internetową, odbiorcy zdobędą nowe umiejętności, będą szybciej i łatwiej komunikować się z instytucjami użyteczności publicznej, a także obniży się koszt ich utrzymania m.in. dlatego, że nauczą się zasad planowania wydatków i zdobywania informacji bezpłatną drogą elektroniczną,
- 3) zwiększy się ilość osób korzystających z usług i treści cyfrowych, a także zmniejszy się koszt życia codziennego mieszkańców, ponieważ przez internet będą mogli wykonywać dokładnie zaplanowane wydatki np. zakupy, rachunki,
- 4) większa wiedza mieszkańców dot. wykorzystania zasobów technicznych dzięki prowadzonej kampanii informacyjno-promocyjnej, stała aktualizacja strony internetowej gminy oraz BIP
- 5) większa aktywność mieszkańców dzięki powszechniejszemu dostępowi do informacji (analiza aktualności na stronie internetowej gminy, możliwość otrzymywania informacji poprzez SMS-y).

e) SFERA KULTURY

Cel 1: Zwiększenie uczestnictwa w kulturze

Działania:

- 1) Szersza współpraca komunikacyjna:
 - zwiększenie w ww. temacie aktywność radnych miejskich, szkół, świetlic wiejskich oraz lokalnych liderów społecznych,
 - rozwój działalności adresowanej do różnych grup wiekowych społeczności wiejskiej,
 - organizacja imprez kulturalno – sportowych (zawody sportowe, rozgrywki, turnieje itp.),
 - organizacja imprez obyczajowych (święta kościelne i państwowe: wielkanoc, bożenarodzenie, dzień babci i dziadka, święto konstytucji 3-maja itp.),
 - organizacja imprez o zasięgu gminnym: dożynki, imieniny wsi, imieniny gminy Biały Bór, zawody wędkarskie, zawody strażackie,
 - organizacja imprez o zasięgu ponadgminnym: dożynki powiatowe, dożynki wojewódzkie, zawody konne,
 - promocja i wspieranie działań w kierunku indywidualnej i grupowej samorealizacji w świetlicach wiejskich.

Wskaźniki:

- 1) większa liczba osób zaangażowanych w promocję wydarzeń kulturalnych,
- 2) większa liczba uczestników życia kulturalnego gminy.

Działania:

1) Wytworzenie w społeczności potrzeby uczestnictwa w kulturze:

- „dawanie pozytywnego przykładu” przez działania animacyjne szczególnie w grupach wiekowych 10 -18 i 35 – 50 lat,
- ciągłe poszerzanie oraz wzbogacanie oferty programowej (wysoka jakość imprez kulturalnych),
- organizacja zajęć rozwijających zdolności manualne: ogniska malarskie, plastyczne, informatyczne, sportowe,
- organizacja zajęć rozwijających zdolności artystyczne: zespoły teatralne, zespoły muzyczne, zespoły taneczne,
- organizacja zajęć na temat profilaktyki w dziedzinach: uzależnień, edukacji prozdrowotnej itd.
- organizacja zajęć dla seniorów,
- zaangażowanie w część działalności centrum kultury organizacji pozarządowych.

Wskaźniki:

- 1) ilość imprez kulturalnych o wysokim poziomie,
- 2) ilość nowych zajęć kulturalnych,
- 3) ilość osób biorących udział w życiu kulturalnym gminy,
- 4) ilość zaangażowanych organizacji.

Cel 2: Promocja i wspieranie działań w zachowaniu harmonii i tradycji regionalnych wsi w poszczególnych sołectwach na terenie gminy Biały Bór

Działania:

1) Wspieranie działań służących budowaniu tożsamości kulturowej przy zachowaniu różnorodności tradycji, dorobku wsi w poszczególnych sołectwach na terenie gminy:

- promocja, tworzenie i utrzymanie regionalnych kapeli, zespołów, chórów,
- inwentaryzacja zasobów społecznych i kulturowych,
- wytyczanie kierunków rozwoju dla poszczególnych sołectw – tworzenie Planów Odnowy Miejscowości,
- odnowa tradycji i rewitalizacja wyznaczonych obszarów zwartej zabudowy,
- promocja regionalnych wyrobów i produktów na rynku lokalnym, krajowym i międzynarodowym

Wskaźniki:

- 1) materiały informacyjne: ulotki, plakaty itp.,
- 2) spotkania i próby w świetlicach wiejskich,
- 3) udział w festynach - występy zespołów,
- 4) wycieczki,
- 5) liczba obiektów społecznych i kulturowych objętych rewitalizacją i odnową tradycji,
- 6) ilość Planów Odnowy Miejscowości,
- 7) wartość środków pozyskanych na realizację projektów na terenie sołectw,

Cel 3: Produkcja i sprzedaż lokalnych ekologicznych wyrobów na rynku lokalnym, powiatowym, krajowym i międzynarodowym

Działania:

1) Popularyzacja amatorskich form artystycznych:

- promocja i wspieranie wyrobów artystycznych rękodzielniczych (rzeźbiarskich, malarskich, haft, krawieckie itd.),
- promocja i wspieranie produkcji ekologicznych oraz regionalnych wyrobów spożywczych (sery, miód, pierogi, nalewki, itp.).

Wskaźniki:

- 1) ilość wytworzonych wyrobów rękodzielniczych,
- 2) ilość wyprodukowanych spożywczych artykułów lokalnych.

Cel 4: Rozbudowa reprezentatywnych terenów wsi w poszczególnych sołectwach oraz dbałość o ich wygląd, infrastrukturę, czystość, porządek na wsi, jako wizytówki lokalnej społeczności.

Działania:

1) Inwestycje w infrastrukturę:

- budowa i utrzymanie placu zabaw, parków, terenów rekreacji itd.
- doposażenie świetlic wiejskich w sprzęt komputerowy oraz instrumentalny itp.,
- dbałość o utrzymanie boisk sportowych oraz inicjowanie imprez sportowo-rekreacyjnych,
- budowa szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych).

Wskaźniki:

- 1) ilość projektów mających na celu budowę przestrzeni rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz działań integracyjnych w każdej miejscowości,
- 2) ilość zmodernizowanych obiektów pełniących funkcję społeczno – kulturalną,
- 3) ilość sprzętu komputerowego oraz muzycznego,
- 4) liczba mieszkańców korzystających z rekreacji, wypoczynku i działań integracyjnych w poszczególnych miejscowościach gminy,
- 5) liczba nowych inwestycji powstałych na podstawie Planów Odnowy Miejscowości,
- 6) liczba osób korzystających ze ścieżek i szlaków turystycznych.

Cel 5: Wspieranie i promowanie organizacji lokalnych działających na terenie wsi.

Działania:

1) Dbłość o wygląd wsi jako wizytówki lokalnej społeczności:

- utrzymanie czystości i porządek na wsi,
- tworzenie nowych miejsc zieleni,
- pielęgnacja drzew i krzewów,
- dbałość o pomniki przyrody i miejsca pamięci.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób korzystających z piękna przyrody,
- 2) ilość zadbanych miejsc na terenie wsi,
- 3) ilość odkrytych i oznakowanych miejsc pamięci,
- 4) ilość zdobytych nagród za „piękną wieś”.

f) SFERA AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Cel 1. Kreowanie liderów lokalnych w poszczególnych miejscowościach dla tworzenia nowych inicjatyw.

Działania:

- 1) Tworzenie projektów przy współpracy liderów lokalnych,
- 2) Organizacja środowisk wsparcia dla liderów lokalnych,
- 3) Angażowanie organizacji pozarządowych w realizację różnego rodzaju inicjatyw.

Wskaźniki:

- 1) ilość nowowykreowanych liderów lokalnych przy udziale których zrealizowano projekty z dofinansowaniem środków pozabudżetowych,
- 2) ilość grup wsparcia przy udziale organizacji pozarządowych,
- 3) ilość zaangażowanych organizacji pozarządowych w pomoc przy organizacji różnego rodzaju działań.

Cel 2. Stworzenie „inkubatora” dla organizacji pozarządowych.

Działania:

- 1) Zapewnienie miejsca oraz fachowej obsługi biura doradczego dla NGO-s.
- 2) Dostęp dla NGO-s do bezpłatnych usług finansowych, prawnych, doradczych.

Wskaźniki:

- 1) powstanie punktu informacyjnego dla NGO-s,
- 2) ilość udzielonych porad finansowych, prawnych, doradczych,
- 3) ilość złożonych i rozliczonych wniosków o dofinansowanie projektów.
- 4) ilość organizacji korzystających z pomocy biura.

Cel 3. Wytyczenie kierunków rozwoju dla poszczególnych sołectw.

Działania:

- 1) Liczba projektów mających na celu rozwój poszczególnych sołectw.
- 2) Organizowanie wspólnych spotkań organizacji lokalnych działających na terenie wsi,
- 3) Organizacja spotkań integracyjnych mających na celu wymianę doświadczeń i budowanie nowych pomysłów przez organizacje działające na terenie wsi

Wskaźniki:

- 1) wartość środków pozyskanych na realizację projektów na terenie poszczególnych sołectw,
- 2) liczba zorganizowanych spotkań organizacyjnych,
- 3) liczba odbytych spotkań integracyjnych w świetlicach wiejskich,
- 4) ilość nowych pomysłów,
- 5) ilość osób biorących udział w spotkaniach.

g) SFERA AKTYWNOŚCI NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

Cel 1. Wytęszczanie kierunków rozwoju w celu właściwego wykorzystania oraz odnawiania zasobów i składników środowiska naturalnego.

Działania:

1. **Wykorzystanie OZE** - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarze Gminy Biały Bór ograniczone jest do energii z biomasy, energii słonecznej oraz energii pozyskanej z biogazu. Ponadto na terenie gminy przewiduje się także wykorzystywanie elektrowni wiatrowych.
2. **Energia biomasy** - oparta jest głównie na spalaniu biomasy, tj. substancji organicznych głównie pochodzenia roślinnego. Pod pojęciem wykorzystania biomasy do celów energetycznych rozumiemy bezpośrednie spalanie produktów organicznych fotosyntezy (drewno i jego odpady, słoma, odpadki produkcji roślinnej lub "rośliny energetyczne", często po uprzednim zgranulowaniu lub zbrykietowaniu), względnie po ich wstępnym przetworzeniu do postaci wygodniejszej w użyciu (olej pirolizowy o właściwościach zbliżonych do oleju opałowego, olej rzepakowy lub słonecznikowy, gaz drzewny, alkohol etylowy lub metylowy). Tych pięć ostatnich produktów przetworzenia biomasy może być wykorzystywanych jako dodatki do paliw płynnych służy do napędu silników spalinowych, zarówno stacjonarnych jak i trakcyjnych. Rozwój OZE, zwłaszcza tych opartych o wykorzystywanie biomasy stwarza szansę lokalnych społeczności na zwiększenie niezależności energetycznej, rozwoju regionalnego oraz tworzenia się nowych miejsc pracy. Obecnie biogaz możemy produkować w odpowiednich instalacjach (biogazowniach energetycznych) wyłącznie z biomasy np.: kiszonki kukurydzy, słonecznika, zbóż itp. Inwestycje związane z budową biogazowni w gminie są wysoce pożądane. Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Białym Borze, budowę przedmiotowej instalacji planuje się zlokalizować w miejscowości Trzebiele.
3. **Energia słoneczna** to energia słońca, która jest największym i najbardziej wydajnym dostępnym ludzkości źródłem energii. Z ogromnej odległości wynoszącej 150 mln kilometrów dostarcza nam niezliczone i niekończące się ilości energii. Energia słoneczna użytkowana może być na dwa sposoby: bezpośredni i pośredni. Do wykorzystania bezpośredniego potrzebne jest odpowiednie urządzenie, np. ogniwa słoneczne (produkcja energii elektrycznej), kolektory słoneczne (pozyskiwanie energii cieplnej).
4. **Energia wiatru** to energia przemieszczania się powietrza pod wpływem jego nierównomiernego nagrzania. Prędkość wiatru wynosi od kilku do kilkudziesięciu km/h. Zaletą elektrowni wiatrowej

jest to, że nie zanieczyszcza środowiska naturalnego, nie wymaga dostaw paliwa ani wody i wykorzystuje niewyczerpywalne źródło energii jakim jest wiatr. Zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze przyjęto opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w gminie Biały Bór „Zespół elektrowni wiatrowych Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała w gminie Biały Bór”.

5. Edukacja ekologiczna jest istotnym elementem instrumentów społecznych. Są to różnorodne działania zmierzające do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą prowadzenia prawidłowych działań edukacyjnych jest rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na tematy związane z ochroną środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych inwestycji. Ważna dla ochrony środowiska jest również **współpraca pomiędzy lokalnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi**. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Koncepcja kształcenia i wychowywania mieszkańców gminy w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego jest znaczącym punktem w zapewnieniu odpowiedniego stanu środowiska przyrodniczego. Dzięki działaniom edukacyjnym propagowane są konkretne zachowania korzystne dla środowiska naturalnego. W celu podniesienia świadomości ekologicznej oraz wzmocnienia systemu zarządzania środowiskiem, gmina będzie realizowała następujące kierunki ekologiczne, tj.:
- monitoring komponentów środowiska przyrodniczego,
 - edukacja ekologiczna i dostęp do informacji.

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Z uwagi na przyjętą metodologię tworzenia niniejszego dokumentu, określono poniżej potencjalne źródła pozyskiwania środków na finansowanie działań ujętych w programie, bez wyliczania konkretnych kwot wydatków w ramach poszczególnych sfer tematycznych. Do źródeł tych należą przede wszystkim:

- 1) budżet Gminy,
- 2) ministerstwa tematycznie powiązane z danym obszarem tematycznym,
- 3) środki z Unii Europejskiej (w ramach EFS, EFRR, PROW i innych),
- 4) środki budżetu państwa,
- 5) budżet województwa zachodniopomorskiego,
- 6) środki własne instytucji realizujących strategię,
- 7) środki instytucji grantodawczych dostępne głównie dla organizacji pozarządowych (m.in. Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Fundacja Wspomagania Wsi i inne).

6. SPOSÓB WDRAŻANIA PROGRAMU

1. Program będzie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze, stając się formalną podstawą do planowania działań przez zainteresowane podmioty i grupy osób.

2. Planowanie i wdrażanie poszczególnych działań opisanych w rozdziale IV powinno się odbywać we współpracy samorządu lokalnego i innych partnerów społecznych i gospodarczych, prowadzących swoją działalność w powiązaniu z obszarami tematycznymi opisanymi w programie. Wśród potencjalnych partnerów wymienić należy przede wszystkim: organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, związki i porozumienia organizacji pozarządowych, Powiatową Radę Działalności Pożytku Publicznego (w przypadku jej utworzenia).
3. W procesie opracowywania programów współpracy z organizacjami pozarządowymi Urząd Miejski w Białym Borze będzie uwzględniał zapisy niniejszego dokumentu przy ustalaniu katalogu obszarów priorytetowych współpracy.
4. W procesie tworzenia budżetów Gminy Rada Miejska w Białym Borze będzie uwzględniała działania opisane w niniejszym dokumencie przy planowaniu wydatków Gminy.

7. MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU

1. Zespół roboczy, który tworzył projekt niniejszego dokumentu dokona oceny poziomu wdrażania działań opisanych w programie.
2. Dokonując tej oceny, zespół może uzyskiwać informacje o realizowanych i zrealizowanych przedsięwzięciach mieszczących się w poszczególnych sferach tematycznych ujętych w programie od podmiotów działających na terenie Gminy Białły Bór.
3. Ocena zawierać będzie informacje o podjętych działaniach w ramach poszczególnych celów, zaangażowanych środkach, liczbie uczestników, osiągniętych rezultatach.
4. Ocena przygotowywana będzie w pierwszym kwartale po zakończeniu danego roku.
5. Ocena obejmować może również dodatkowo, oprócz informacji zawartych w punkcie 3, również planowane do realizacji na rozpoczynający się rok kalendarzowy działania w ramach poszczególnych obszarów problemowych opisanych w programie.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Ładusław Wiktor Markiewicz